

Atitinka Bendrosios programos reikalavimus VBE struktūrai 2024–2025 m. m.

<https://emokykla.lt/bendrosios-programos/visos-bendrosios-programos/11?ach-1=4&ach-2=4&ach-3=4&ach-4=4&clases=3658&educations=&st=2&types=&ct=4>

<https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2024/08/2024-2025-Informacija-istorijos-dalyko-mokytojams-1.pdf> (p. 5)

ISTORIJA

Valstybinis brandos egzaminas
antras dalis

Taškų suma – 60

Trukmė – 3 val. (180 min.)

1 struktūrinis klausimas. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, atsakykite į 1.1–1.4 klausimus.

A šaltinis. Iš *Ipatijaus metraščio*.

Kunigaikščiaudamas Lietuvos žemėje, [jis] pradėjo žudyti savo brolius ir brolėnus, o kitus išvijo iš krašto ir pradėjo kunigaikščiauti vienas visoje Lietuvos žemėje; ir labai išpuiko, ir reikalavo būti šlovinamas ir garbinamas, ir nepakentė priešingo sau nieko. Turėjo jis sūnų Vaišelgą ir dukteris; dukterį išleido už Švarno Danilovičiaus į Cholmą; Vaišelga pradėjo valdyti Novgorodą.

B šaltinis. Iš *valdovo laiško užsienio miestų gyventojams (1323 m.)*.

Taip pat, be visa to, [ką suteikė] mūsų pirmtakai, jau šiuo savo raštu skelbiame, jog mūsų žemė karališka malone yra laisva [nuo mokesčių], nuo muitų ir kelio prievolių visiems pirkliais, riteriams, vasalams; juos aprūpinsiu pajamomis – kiekvieną pagal jo padėtį; [tai suteiksiu] bet kokios padėties amatininkams, būtent meistrams, kurpiams, račiams, akmenskaldžiams, druskininkams, malūnininkams, sidabrakaliams, svaidomųjų prietaisų gamintojams, žvejams ir [kitiems] bet kokios padėties; tegu jie atvyksta [į mūsų žemę] su vaikais, žmonomis ir galvijais, tegu ateina ir išėina pagal savo norą visiškai be jokio trukdymo; tai šiuo savo laišku užtikrindami, prižadame, kad jie bus saugūs ir neliečiami jokių neteisėtų mano pavaldinių pretenzijų. Žemdirbiams, norintiems atvykti į mūsų karalystę ir čia pasilikti, duodame [žemę] bei suteikiame [privilegiją] dešimt metų [ją] dirbti laisvai ir be mokesčių, o pusę to laiko tebūna jie atleisti nuo bet kokios karališkos prievolės; minėtam terminui praėjus, atsižvelgiant į žemės derlingumą, jie duos dešimtinę, kaip ir kitose karalystėse bei tautose paprastai jie duodavo, tačiau su tokiu [skirtumu], kad mūsųose grūdas bus gausnis, negu paprastai yra kitose karalystėse.

C šaltinis. Iš knygos „Lietuvos valstybės istorija“.

Jis buvo labai energingas karvedys, gebėjo aprėpti didžiulės valstybės reikalus. Juodu su [broliu] labiau tikėjo ginklu nei diplomatija. Suprasdami politinę krikščionybės svarbą, liko pagonys. Juodu gerai veikė konkrečiomis aplinkybėmis [...]. Iš pradžių [jis] ir Rusioje, ir kare su kryžiuočiais daug laimėjo, tačiau valdymo pabaigoje pateko į krizę, nes nepaprastai padidėjo kryžiuočių spaudimas, ekspansija Rusioje atsitrenkė į rusų valstybę Maskvą. Svarbi sunkumų priežastis buvo politinis ir kultūrinis konservatizmas, vedęs į izoliaciją, trukdęs modernizuoti kraštą. Šis konservatizmas buvo kryžiuočių agresijos išdava, nebuvo rasta būdų jo atsikratyti. Didžiausias [jo] laimėjimas buvo atlaikyti kryžiuočių puolimai ir, suderinus Gediminaičių interesus, išlaikyta nesusiskaldžiusi valstybė.

D šaltinis. Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė (LDK) XIII–XV a.

- 1.1.** Įvardykite Lietuvos didžiuosius kunigaikščius, kurių veikla aprašyta šaltiniuose ir pavaizduota žemėlapyje.

Juodraštis

A šaltinis

B šaltinis

C šaltinis

(3 taškai)

- 1.2.** Įvardykite mūšius, kurie žemėlapyje pažymėti skaitmenimis 1 ir 2. Nurodykite šių mūšių pasekmes.

Juodraštis

Mūšis, pažymėtas skaitmeniu 1, –

Pasekmės

Mūšis, pažymėtas skaitmeniu 2, –

Pasekmės

(4 taškai)

- 1.3.** Remdamiesi žemėlapiu, nurodykite tuometinę valstybę, kuriai priklausė dalis šiandieninės Lietuvos teritorijos. Paaškininkite, kokiomis aplinkybėmis šios žemės tapo Lietuvos valstybės dalimi.

Juodraštis

Valstybė

Paaškininkimas

.....

(2 taškai)

- 1.4.** Nurodę dvi spręstinas LDK XIII–XIV a. užsienio politikos problemas, dvi LDK teritorijos plėtros į Rytus priežastis, apibūdinkite trijų tuometinių LDK valdovų laimėjimus, sprendžiant užsienio politikos problemas.

Juodraštis

Problemos:

1.
2.

Plėtros priežastys:

1.
2.

Valdovas ir jo laimėjimas

.....

Valdovas ir jo laimėjimas

.....

Valdovas ir jo laimėjimas

.....

(7 taškai)

2 struktūrinis klausimas. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, atsakykite į 2.1–2.7 klausimus.

A šaltinis. Iš Petro Klimo kreipimosi į Lenkijos užsienio reikalų ministrą.

Jau keliais atvejais Lietuvos Vyriausybė yra pareiškusi esanti tvirtai nusistačiusi rišti draugiškai visus neišspręstus klausimus tarp Lietuvos ir Lenkijos. Tuo nusistatymu vaduodamasi, Lietuvos Vyriausybė įrodė savo taikingumą derybose Suvalkuose, vengdama kraujo praliejimo, kurs galėtų sukliudyti ateityje gerus santykius tarp abiejų valstybių ir pasunkintų išsprendimą klausimų, kurie sukėlė dabartinį konfliktą. Lietuvos Vyriausybė, nusistačiusi visada laikytis tos elgsenos, jaučiasi turinti teisę laukti to paties ir iš Lenkų Vyriausybės. [...] Visi tie žygiai, niekuo nepamatuoti ir nepateisinami dabartinėmis aplinkybėmis, mus verčia kreipti Jūsų dėmesį į jų prieštaravimą Lenkų Vyriausybės įsipareigojimams Tautų Sąjungai, taip pat ir pažadams, kuriuos padarė lenkų delegacija Suvalkuose.

B šaltinis. Iš Lietuvos Respublikos Ministrų Tarybos posėdžio protokolo.

Ministrų Taryba, apsvarsčiusi susidariusią padėtį ir nerasdama kitokios išeities, laiko, kad ji yra priversta Vokietijos vyriausybės reikalavimą priimti. [...] Gresiančio pavojaus iš Vokietijos pusės akivaizdoje Ministrų Taryba neranda galimumo įvykdyti Lietuvos ir Britų imperijos, Prancūzijos, Italijos ir Japonijos konvencijos dėl Klaipėdos teritorijos 15 straipsnio nuostato reikalavimus. Užsienio reikalų ministrui pavedama tik painformuoti Prancūzijos ir Didžiosios Britanijos įgaliotus ministrus Kaune apie Vokietijos vyriausybės reikalavimą grąžinti Klaipėdos kraštą reichui.

C šaltinis. 1939 m. karikatūra „Aviacijos gadynė“.

Užsienio reikalų ministras Juozas Urbšys iš dėdės parveža lauktuvių.

2.1. Nurodykite A šaltinyje aptariamą problemą. Kelintais metais ji kilo Lietuvoje?

Juodraštis

Problema Metai

(2 taškai)

2.2. Nurodykite du argumentus, kuriais P. Klimas grindžia Lietuvos pozicijos teisėtumą.

Juodraštis

1.

2.

(2 taškai)

2.3. Dviem teiginiais paaiškinkite, kodėl Lietuvai buvo svarbi Suvalkų sutartis.

Juodraštis

1.

2.

(2 taškai)

2.4. Nurodykite dvi priežastis, kodėl Lietuvos Respublikos Ministrų Taryba nutarė „grąžinti Klaipėdos kraštą reichui“.

Juodraštis

1.

.....

2.

.....

(2 taškai)

2.5. Įvardykite įvykį, po kurio Lietuvos spaudoje pasirodė pateikta karikatūra (C šaltinis). Kokio susitarimo pasekmė jis buvo?

Juodraštis

Įvykis

Pasekmė

(2 taškai)

2.6. Nurodykite dvi šioje karikatūroje išreikštas mintis.

Juodraštis

1.

2.

(2 taškai)

2.7. A–C šaltiniuose aptariami Lietuvos santykiai su trimis skirtingomis valstybėmis. Pasirinkite vieną iš šių valstybių ir paaiškinkite, kaip su ja klostėsi Lietuvos santykiai XX a. trečiąjį ir ketvirtąjį dešimtmečiais.

Juodraštis

.....

.....

(2 taškai)

3 struktūrinis klausimas. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, atsakykite į 3.1–3.5 klausimus.**A šaltinis.** *Vasalų ištikimybės priesaika Flandrijos grafui Vilhelmui.*

Balandžio 7 dieną, ketvirtadienį, grafui buvo duoti paklusnumo įžadai. Pirma, jie buvo atlikti šia forma. Grafas paklausė, ar asmuo jo akivaizdoje nori visiškai tapti jo žmogumi, ir šis atsakė: „Noriu.“ Ir sudėtomis rankomis, kurias suspaudęs laikė grafas, vienas ir kitas užantspaudavo savo sąjungą pabučiavimu. Antra, tas, kuris davė įžadą, prisiekė ištikimybę šiais žodžiais: „Prisiekiu savo tikėjimu, kad nuo šiol būsiu ištikimas grafui Vilhelmui ir, nepaisydamas nieko, gerbsiu kaip tik įmanoma savo paklusnumo įžadą nuoširdžiai ir be apgaulės.“ Trečia, tas pats asmuo prisiekė šventojo relikvijomis. Tada su rykšte, laikoma rankoje, grafas suteikė investitūrą visiems tiems, kurie šia sutartimi prisiekė jam ištikimybę ir paklusnumą, ir visi kartu davė priesaiką.

B šaltinis. *Ištrauka iš taisyklių, nustatytų Briuselio gelumbininkams.*

1. Niekas neturi valyti gelumbės ar gelumbės rietimų, ruošdamiesi juos skalbti ar dažyti, [...] prieš tai nedavęs jų apžiūrėti, kad būtų nustatyta, ar jie geri ir sveiki [...], antraip gresia 10 sū pabauda. [...]

4. Joks šukuotojas negali šukuoti, jeigu jo šukos nuo šiolei neturi 21 danties [...], antraip jam gresia 20 sū pabauda ir šukų konfiskacija.

5. Jokia šukuotoja negali šukuoti už Briuselio ribų, antraip jai gresia 20 sū pabauda ir šukų konfiskacija; visa tai pameistrio, kuris ją apskundė, naudai. [...]

11. Niekas neturi lankstyti ar dėstyti gelumbių, pažymėtų inspektorių, nedavęs jų patikrinti gildijai. Kiekvienas mokinyas vėlėjas, norįs išmokti šį amatą, turi sumokėti cechui vieną senąjį ekiu.

3.1. Paaiškinkite A šaltinyje vartojamą investitūros sąvoką. Nurodykite pagrindinį vasalo įsipareigojimą senjorui.*Juodraštis*

Investitūra

.....

Įsipareigojimas

*(2 taškai)***3.2.** Kuriam luomui priklausė A šaltinyje aprašyti žmonės? Nurodykite du šiam luomui būdingus bruožus.*Juodraštis*

Luomas

Bruožai:

1.

2.

*(3 taškai)***3.3.** Kas buvo būdinga gamybai amatininko dirbtuvėje (B šaltinis)? Nurodykite du ypatumus.*Juodraštis*

1.

2.

(2 taškai)

3.4. Kaip vadinama bendrija, į kurią jungėsi amatininkai? Nurodykite du šios bendrijos tikslus.

Juodraštis

Pavadinimas

Tikslai:

1.

2.

(3 taškai)

3.5. Įvardykite šaltiniuose atsispindinčią visuomenės santvarką. Trimis teiginiais apibūdinkite šios santvarkos bruožus.

Juodraštis

Santvarka

Bruožai:

1.

2.

3.

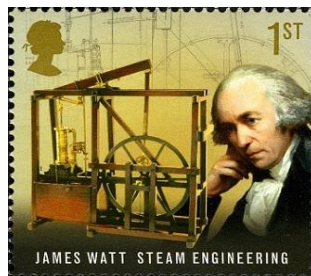
(4 taškai)

4 struktūrinis klausimas. Remdamiesi šaltiniu ir žiniomis, atsakykite į 4.1–4.5 klausimus.

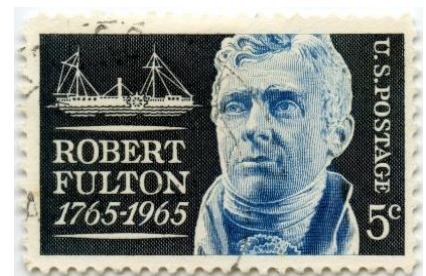
A šaltinis. Pašto ženklai.

Džordžas Stivensonas,

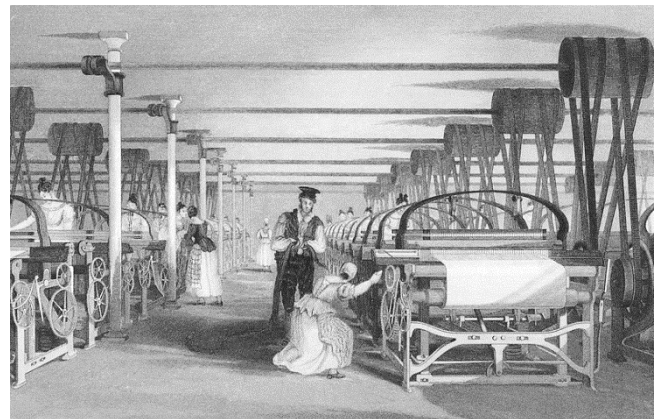
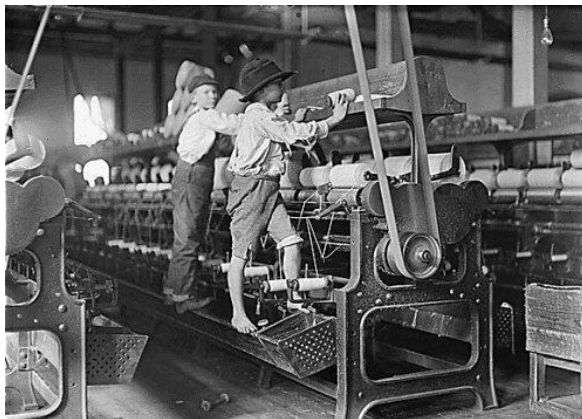

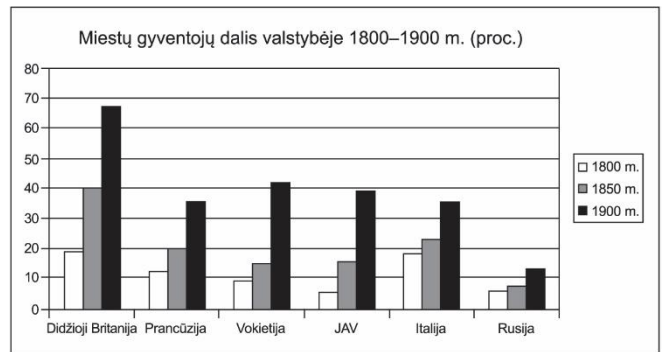
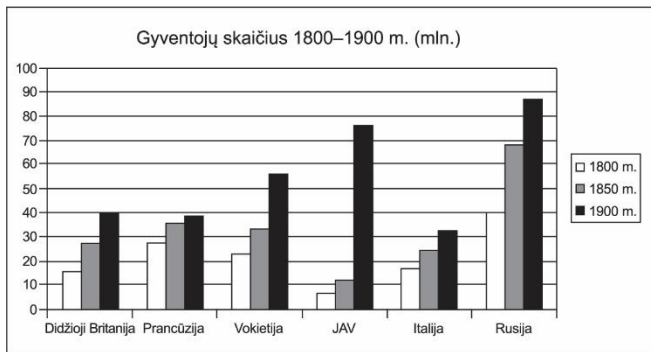
Džeimsas Vatas,

Robertas Fultonas

B šaltinis. XIX a. nuotrauka ir paveikslas.

C šaltinis. Gyventojų skaičius ir miestų gyventojų dalis valstybėje 1800–1900 m.

4.1. Kaip vadinamas istorinis procesas, kurio bruožai atspindėti pateiktuose šaltiniuose? Paaškininkite jo esmę.

Juodraštis

Istorinis procesas

Paaškininkimas

(2 taškai)

4.2. Kuris A šaltinyje pavaizduotas išradimas lėmė kitus tame šaltinyje pavaizduotus išradimus? Dviem teiginiais paaškininkite, kokią įtaką šie išradimai turėjo to meto ekonomikai.

Juodraštis

Išradimas

Paaškininkimas:

1.

2.

(3 taškai)

4.3. Remdamiesi B šaltiniu, nurodykite atsiradusią naują gamybos organizavimo formą ir su ja susijusią technikos naujovę.

Juodraštis

Gamybos organizavimo forma

Technikos naujovė

(2 taškai)

4.4. Remdamiesi B šaltiniu, nurodykite to laiko visuomenėje kilusią problemą. Remdamiesi žiniomis, paaškininkite, kodėl, taikant ankstesnes gamybos organizavimo formas, ji nekildavo?

Juodraštis

Problema

Paaškininkimas

(2 taškai)

- 4.5.** Remdamiesi D šaltiniu ir žiniomis, įvertinkite XIX a. vykusius visuomenės raidos pokyčius, nurodydami du pokyčių pavyzdžius ir jų priežastis. Įvardykite valstybę, kurioje šie pokyčiai vyko sparčiausiai, pagrįskite savo pasirinkimą bei nurodykite bent vieną šios sparčios kaitos priežastį.

Juodraštis

Pokytis

Priežastis

Pokytis

Priežastis

Valstybė

Pagrindimas

.....

Priežastis

.....

(7 taškai)

Šaltiniai

https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2021/03/7493_2018_VBE-IST-PG-web.pdf

https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/06/2022_VBE-IST-PG-web.pdf

https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2024/06/2024_IST_VBE_PG_web.pdf

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Powerloom_weaving_in_1835.jpg